

ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR'İN HAYATI, FİKİR DÜNYASI, KEMALİZM'E KATKISI VE ESERLERİ

Atıla ZORLU¹

Makale İlk Gönderim Tarihi / Recieved (First): 25.12.2024

Makale Kabul Tarihi / Accepted: 26.12.2024

Atıf/©: Zorlu, A., (2024). Şevket Süreyya Aydemir'in Hayatı, Fikir Dünyası, Kemalizm'e Katkısı ve Eserleri. Journal of Management Theory and Practices Research, 5(2), 258-276

Özet

Şevket Süreyya Aydemir'in hayatını ve siyasi faaliyetlerini konu alan tez çalışması, 2008-2024 yılları arasında yazıldı. Çalışmada, Şevket Süreyya Aydemir'in hayatı hakkında bilgi verilirken yazarın hem Osmanlı hem Türkiye Cumhuriyeti döneminde önemli devlet görevlerinde yer alması ve bu görevlerin yanı sıra aydın kişiliği ile görüşlerini yazınsal eserleri ile ifade etmesi nedeniyle yazarın siyasi faaliyetleri üzerinde daha yoğun olarak durulmuştur. 1915 Birinci Dünya Savaşı ile başlayan askerî görevinden 1974 yılı Cumhuriyet gazetesindeki son yayın hayatına kadar siyasi duruşu ele alınmıştır. Şevket Süreyya Aydemir, askerî, eğitiminin başladığı yıllarda Turancılık fikrini yakın bulup bu yönde kendini yönlendirerek, Kafkas Cephesi'nde görevi sırasında bu fikri sorgulamaya başlar ve sonrasında Moskova'da aldığı eğitimle birlikte komünizm savunucusu olarak karşımıza çıkar. Osmanlı Devleti'nin ardından Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile birlikte 1930 yılından sonra yeni devletin yeni görüşü olan Kemalizm fikrini hem benimser hem de halk tarafından bu fikrin benimsenmesi için girişimlerde bulunur. Yeni kurulan devletin ekonomik anlamda da tam bağımsızlığının sağlanmasını ifade eden Şevket Süreyya, tam bağımsızlığın halkçılık ve devletçilik ilkeleri ile sağlanacağını öne sürmüştür. Şevket Süreyya Aydemir'e göre; sınıfsal farklılığın olduğu bir devlette belli bir kesimin ön plana çıkarak ekonomik avantajlar sağlaması, toplumsal eşitliliği zedeleyecek ve bu eşitsizlik, sosyal devlet anlayışına darbe vuracaktır. Devletçilik ilkesi ile bu durum ortadan kalkacak ve sınıfsal eşitsizliğin önüne geçilecektir. Türk siyasi hayatında önemli bir yere sahip olan ve Kemalizm hareketi ile döneme damga vuran Kadro Hareketi, Türk solunun anlaşılmasında etkin rol oynamıştır. Kadro Hareketi, siyasal bir hareket olmanın yanında hem ideolojik hem de entelektüel bir bakış açısıyla devletin resmî ideolojisini belirleme amacını taşımıştır. Kadrocuların Cumhuriyet kadroları ve iş dünyası ile girdikleri polemikler, hareketin sonunu hazırlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Şevket Süreyya Aydemir, Kadro Hareketi, Bolşevik, Siyasi Faaliyetler.

¹ Uzman., atila.zorlu@kecioren.bel.tr , ORCID: 0009-0002-3234-9509

ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR'S LIFE, IDEOLOGY, HIS CONTRIBUTION TO KEMALISM AND HIS WORKS

Citation /©: Zorlu, A., (2024). Şevket Süreyya Aydemir'in Hayatı, Fikir Dünyası, Kemalizm'e Katkısı ve Eserleri. Journal of Management Theory and Practices Research, 5(2), 258-276

Abstract

This thesis, focusing on Şevket Süreyya Aydemir's life and political activities, was written between 2021 and 2024. While the study provides information about Aydemir's life, it places particular emphasis on his political activities, considering his roles in significant state duties during both the Ottoman Empire and the Republic of Turkey, and his ability to express his intellectual thoughts through literary works. His political stance is examined from his military service, which began in 1915 during World War I, to the final phase of his publishing career in Cumhuriyet newspaper in 1974. Şevket Süreyya Aydemir initially leaned toward the idea of Turkism during his military education years, steering himself in that direction. However, while serving on the Caucasus Front, he began to question this ideology. Following his education in Moscow, he emerged as a proponent of communism. After the fall of the Ottoman Empire and the establishment of the Republic of Turkey, Aydemir embraced the ideology of Kemalism, the new state's vision, after the 1930s and worked to encourage its adoption by the public. Şevket Süreyya Aydemir emphasized that the state's economic independence was crucial for full sovereignty. According to him, this independence could only be achieved through the principles of populism and statism. Aydemir argued that in a society with class disparities, a specific group gaining economic advantages would harm social equality and undermine the concept of a welfare state. He believed that the principle of statism would eliminate class inequality and prevent such disparities. The Kadro Movement, which played a significant role in Turkish political history and left its mark on the era through Kemalism, was instrumental in understanding Turkish socialism. Beyond being a political movement, Kadro aimed to establish the state's official ideology from both ideological and intellectual perspectives. However, its confrontations with the Republic's administrative cadres and the business world ultimately led to its dissolution.

Keywords: Şevket Süreyya Aydemir, Cadre Movement, Bolshevik, Political Activities.

1. GİRİŞ

Şevket Süreyya Aydemir, 1897 yılında Edirne’de doğmuş ve çocukluğu, ailesinin göçmenlikten gelen zorluklarıyla şekillenmiştir. Osmanlı-Rus Savaşı sonrası Edirne’ye yerleşen ailesi, toplumsal dayanışma ve kültürel değerleri güçlü bir çevrede yetişmesini sağlamıştır. Aydemir’in annesi dinî toplantılarında okuma yazma öğrenmiş, masallar, hikâyeler ve tarih anlatılarıyla bireysel yaratıcılığını ve toplumsal gözlem yeteneğini geliştirmiştir. Bu ilk yıllardaki deneyimler, onun yazarlık hayatına derin bir temel oluşturmuştur.

Eğitim hayatında mahalle mektebinden Askerî Rüştiye’ye geçen Aydemir, Edirne’nin askerî atmosferinde yetişmiş ve genç yaşta vatanseverlik fikrine bağlanmıştır. II. Meşrutiyet’in ilanı ile özgürlük, eşitlik, kardeşlik kavramlarıyla tanışan Aydemir, bu kavramların Osmanlı’nın çöküş sürecindeki zorluklarla anlamını yitirdiğine tanık olmuştur. Balkan Savaşları ve I. Dünya Savaşı gibi travmatik dönemler, onun hem ailesi hem de toplumu üzerindeki etkilerini derinleştirmiştir. Bu süreç, Aydemir’in “Turan” idealine olan ilgisini artırmış ancak zamanla “önce Türkiye” anlayışına evrilmiştir.

Ziya Gökalp ve Türk Yurdu dergisi, Aydemir’in fikir dünyasını şekillendiren önemli kaynaklar olmuştur. Gökalp’in “Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak” yazılarından etkilenen Aydemir, bu kavramları kendi yorumlarıyla harmanlamıştır. Ancak Anadolu’daki yoksulluk, halkın millî bilinçten uzak oluşu ve imparatorluğun çöküş süreci, onun daha gerçekçi bir bakış açısına yönelmesini sağlamıştır. Turan idealine olan bağlılığı, Türkiye’nin kalkınması ve halkın eğitim düzeyinin artırılması gerektiği farkındalığına dönüşmüştür. Bu süreç, onun fikir dünyasında önemli bir kırılma noktasıdır.

Kafkasya’daki görevleri sırasında Türk milliyetçiliği ve kalkınma ideallerine olan bağlılığı artmış, burada edindiği tecrübelerle eğitim ve toplumsal bilinçlenme konularında önemli adımlar atmıştır. Öğretmen olarak başladığı bu yolculuk, “Aydemir” kimliğini benimsemesiyle simgeleşmiştir. Bu kimlik, sadece bir eğitimci değil, aynı zamanda Türk milliyetçiliği ve modernleşme ideallerine hizmet eden bir aydın olarak algılanmasını sağlamıştır.

Şevket Süreyya Aydemir’in fikir dünyası, Cumhuriyet’in kuruluş yıllarında Kemalist devrimlere önemli katkılar sunmuştur. Aydemir, Kadro Hareketi’nin öncülerinden biri olarak, Kemalizm’i sadece bir siyasi proje olarak değil, ekonomik bağımsızlık ve toplumsal kalkınmaya dayalı bir modernleşme ideolojisi olarak ele almıştır. Kadro dergisinde yazdığı yazılarla, Kemalist ilkeleri halk kitlelerine yaymayı amaçlamış ve toplumsal eşitlik, bağımsız kalkınma gibi kavramların altını çizmiştir.

Kemalizm’e olan katkıları arasında, devletin ekonomik ve toplumsal dönüşümdeki rolünü vurgulaması önemli bir yer tutar. Aydemir, Batı kapitalizminin Türkiye için uygun bir model olmadığını savunarak, planlı kalkınma ve devlet öncülüğünde modernleşme stratejilerini desteklemiştir. Onun fikirleri, Cumhuriyet’in ekonomik bağımsızlık hedefleriyle uyumlu bir zemin sunmuş ve uzun vadede Türkiye’nin kalkınma politikalarına etkide bulunmuştur.

Şevket Süreyya Aydemir, fikir dünyasında Turan idealinden Türkiye’nin kalkınmasına uzanan bir dönüşüm sergilemiş, Kemalist devrimlere düşünsel bir zemin sağlamıştır. Onun yazıları ve çalışmaları, Türkiye’nin modernleşme sürecindeki ideolojik altyapının oluşmasında etkili olmuş, toplumsal eşitlik ve bağımsızlık mücadelesine rehberlik etmiştir. Aydemir, hem Türk milliyetçiliğinin hem de Kemalist düşüncenin entelektüel öncülerinden biri olarak, Türkiye’nin modernleşme tarihindeki yerini kalıcı bir şekilde almıştır.

2. EĞİTİM HAYATI

Aydemir'in eğitim serüveni, annesi Şaziye Hanım'ın rehberliğinde başlamıştır. Şaziye Hanım, aydın bir kişiliğe sahip olup, dinî kitaplar, masallar ve destanlar okuyarak hem ailesine hem de çevresine katkıda bulunmuştur. Şevket Süreyya'nın okuma yazmayı öğrenmesi, annesinin ona verdiği eğitimle gerçekleşmiştir. Annesinin rehberliğinde gerçekleşen bu ilk öğrenim deneyimi, onun gelecekteki düşünsel derinliğinin temel taşlarını oluşturmuştur. Mahalle mektebine başlamadan önce, annesi aracılığıyla Osmanlı kültürü, hikâye ve destanlarla tanışan Aydemir, bu dönemde çevresindeki insanlar üzerinde etkili olmayı öğrenmiş ve toplumsal ilişkilere dair ilk izlenimlerini edinmiştir (Aydemir Ş. S., 1993, s. 23-26).

Şevket Süreyya'nın eğitim hayatındaki ilk resmî adım, mahalle mektebine kaydolmasıyla atılmıştır. Mahalle mektepleri, geleneksel Osmanlı eğitiminin bir parçası olarak, dinî temellere dayalı bir müfredat sunuyordu. Burada Kur'an-ı Kerim okumayı öğrenen ve temel ahlaki kurallarla tanışan Aydemir, Osmanlı toplumsal yapısının dinî temellerini kavrama fırsatı buldu. Mahalle mektebinde edindiği bilgiler, onun yerel kültürü tanımasına ve Osmanlı değerlerine aşinalık kazanmasına yardımcı oldu (Aydemir Ş. S., 1993, s. 30-31).

Mahalle mektebinin ardından Şevket Süreyya, ailesinin kararıyla Edirne Askerî Rüştiyesine kaydolmuştur. Askerî eğitim, dönemin Osmanlı gençliği arasında oldukça prestijli bir seçenektir. Edirne'nin askerî yapısı, Aydemir'in bu eğitimi benimsemesini kolaylaştırmıştır. Askerî Rüştiye'de aldığı eğitim, disiplinli bir yaşam tarzını benimsemesine katkı sağlamıştır. Burada Osmanlı'nın güçlü liderleri ve Batılı komutanlar üzerine yapılan eğitimler, onun liderlik ve tarih bilincini şekillendirmiştir (Aydemir Ş. S., 1993, s. 39).

Askerî Rüştiyeden sonra Aydemir, Kuleli Askerî İdadisine devam etti. Ancak ailesinde yaşanan sağlık sorunları ve ekonomik sorunlar nedeniyle Kuleli'deki eğitimine ara vererek Edirne'ye döndü ve Darülmualimin'e (öğretmen okulu) kaydoldu. Bu karar, onun askerlik yerine eğitim ve entelektüel gelişime yönelmesine neden olmuştur. (Göktürk, 1977, s. 25) Edirne Darülmualimin'de başlayan öğretmenlik eğitimi, Aydemir'in pedagojik beceriler kazanmasını sağladı. Bu okulda öğrendiği bilgiler, onun toplumda öğretmenlik ve rehberlik yapmasına zemin hazırladı. Daha sonra İstanbul'daki Muallim Mektebine devam eden Aydemir, burada Batılı eğitim sistemini tanıdı ve modern bilimlerle tanıştı. Muallim Mektebi, Osmanlı'nın modernleşme çabalarının bir yansıması olarak, Avrupa'dan esinlenen bir müfredat sunuyordu. Coğrafya, tarih, sosyoloji gibi derslerin yanı sıra modern eğitim yöntemlerini içeren bu müfredat, Aydemir'in düşünce dünyasını derinleştirdi.

Aydemir'in entelektüel gelişiminde en önemli dönüm noktalarından biri, Moskova'da aldığı eğitimdir. Sovyetler Birliği'ndeki Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi'nde geçirdiği yıllar, onun Marksist düşünceyle tanışmasını sağlamıştır. 1921-1924 yılları arasında burada aldığı eğitim, planlı ekonomi, devletçi kalkınma ve toplumsal eşitlik gibi kavramlara olan ilgisini artırmıştır. Moskova'daki bu dönem, onun Türkiye'nin modernleşme sürecine dair geliştirdiği fikirlerin temelini oluşturmuştur (Yılmaz, 2022, s. 509-539).

Şevket Süreyya Aydemir'in eğitim hayatı, Osmanlı'nın çöküş döneminde başlayıp Cumhuriyet'in modernleşme sürecine uzanan bir yolculuktur. Geleneksel mahalle mektebi ve Rüştiye yıllarından, Muallim Mektebi ve Moskova'daki eğitimine kadar geçen bu süreç, onun entelektüel dünyasının temellerini atmıştır. Osmanlı modernleşme çabalarıyla Batılı eğitim sistemini birleştiren bu eğitim geçmişi, Aydemir'in fikir dünyasını ve toplumsal dönüşüm vizyonunu şekillendiren en önemli

unsurlardan biri olmuştur.

3. FİKRİ GELİŞİMİ

Şevket Süreyya Aydemir'in kişisel ve kültürel gelişimi, Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş dönemine ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarına denk gelen çalkantılı bir tarihsel bağlamda şekillenmiştir. Doğduğu Edirne'nin kozmopolit yapısı, aldığı eğitimler ve bizzat şahit olduğu tarihsel olaylar, onun düşünce dünyasının temel taşlarını oluşturmuştur.

Şevket Süreyya'nın fikir dünyası, Osmanlı'nın Balkanlar'daki çözülüşüyle derin bir şekilde etkilenmiştir. Balkan Savaşları sırasında Edirne'nin işgali ve ailesinin yaşadığı zorluklar, onun zihninde Osmanlıcılık idealine olan inancı sarsmıştır. Osmanlıcılık, farklı etnik ve dinî grupları bir arada tutma fikrine dayanıyordu ancak ayrılıkçı hareketler, bu idealin gerçekliğini sorgulamasına neden olmuştur. Bu süreç, onun milliyetçiliğe yönelmesinin ilk adımıdır. (Aydemir Ş. S., Suyu Arayan Adam, 1993, s. 55)

Aydemir, Rüştüye ve Muallim Mektebinde okurken Ziya Gökalp'in Türkçülük ve Turan fikirleriyle tanışmıştır. Gökalp'in "Türkleşmek, İslamlaşmak, Muasırlaşmak" ilkeleri, genç Aydemir'in zihninde güçlü bir yankı uyandırmış, özellikle Turan fikri, onun hayal dünyasında önemli bir yer edinmiştir. Haritalar üzerinde hayali Türk yurtlarının sınırlarını çizerek Turan idealini arkadaşlarıyla birlikte tartışmış, bu idealin heyecan verici bir kurtuluş yolu olduğuna inanmıştır (Aydemir Ş. S., 1993, s. 59-60).

Aydemir'in fikri gelişimindeki en önemli dönüm noktalarından biri, yurt dışında aldığı eğitimlerdir. 1921-1924 yılları arasında Moskova'da Komünist Üniversitede aldığı eğitim, Marksist-Leninist düşüncelerle tanışmasını sağlamıştır. Sovyetler Birliği'nde gözlemlediği toplumsal dönüşüm ve planlı kalkınma modelleri, onun ileriki yıllarda savunacağı devletçi kalkınma fikirlerinin temelini oluşturmuştur. Sovyet eğitim sisteminin toplumu şekillendirmedeki etkisi, Aydemir üzerinde derin bir iz bırakmıştır (Feroz, 1993, s. 189-191).

Marksist teorinin pratik uygulamalarını inceleme fırsatı bulan Aydemir, özellikle sosyal eşitlik ve ekonomik bağımsızlık gibi kavramlara ilgi duymuştur. Ancak, bu fikirleri Türkiye'nin özgün koşullarına uyarlamaya çalışmış, salt bir ideoloji olarak Bolşevizm'i değil, bu ideolojinin kalkınma ve toplumsal eşitlik anlayışını önemsemiştir (Tunçay, 2001, s. 145-150).

Şevket Süreyya'nın fikri dünyasında Kemalizm, sosyalizm ve milliyetçiliğin bir sentezine ulaşmıştır. 1932-1935 yılları arasında yayımlanan Kadro dergisi, onun fikirlerini pratiğe döktüğü en önemli platformdur. Kadro Hareketi, Aydemir'in bağımsız kalkınma, devletçilik ve toplumsal dönüşüm fikirlerini savunduğu bir alan olmuş, Türkiye'nin Batı merkezli kapitalist sisteme eklemlenmeden, özgün bir kalkınma modeli geliştirmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

Kadro Hareketi'ndeki teorik çalışmalarında Aydemir, Kemalist devrimleri, ekonomik ve toplumsal bağımsızlığı derinleştirecek bir araç olarak değerlendirmiştir. Modernleşmeyi yalnızca ekonomik bir süreç değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal bir dönüşüm olarak gören Aydemir, bu süreçte devletin rolünü ön plana çıkarmıştır.

Şevket Süreyya Aydemir'in fikri gelişimi, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş sürecinin çelişkileri ve zorlukları içinde şekillenmiştir. Milliyetçilikten sosyalizme, Turancılıktan devletçi kalkınmaya uzanan bu yolculuk, onun entelektüel dünyasında derin izler bırakmıştır. Aydemir, fikirlerini sürekli olarak sorgulayan ve dönemin koşullarına göre yeniden değerlendiren bir düşünür olarak, Türkiye'nin modernleşme ve kalkınma sürecine önemli katkılar sunmuştur. Onun fikir dünyası, hem dönemi için hem de günümüz için ilham verici bir düşünsel miras niteliği taşımaktadır.

3.1. Türkçülük ve Turan Fikriyle Tanışma

Şevket Süreyya Aydemir'in Türkçülük ve Turan fikirleriyle tanışması, Osmanlı İmparatorluğu'nun çözülme süreci ve Balkan Savaşları'nın yarattığı derin toplumsal ve bireysel etkilerle şekillenmiştir. Osmanlıcılık ve ümmetçilik gibi dönemin hâkim düşünce sistemleri, yaşanan savaşlar ve göçlerle etkisini kaybetmiş, Türk kimliği ve milliyetçilik arayışları aydınların yeni bir ideolojiye yönelmesine neden olmuştur. Balkan Savaşları'nın yarattığı yenilgi ve kayıplar, Osmanlı'nın çok uluslu yapısının sürdürülemez olduğunu açık bir şekilde ortaya koymuştur. Bu süreçte, Aydemir gibi aydınlar için Türkçülük, yeni bir kimlik ve kurtuluş ideolojisi olarak belirginleşmiştir.

Şevket Süreyya'nın zihninde bu dönüşüm, Balkanlar'ın kaybıyla şekillenmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun çok uluslu yapısına olan inanç, Balkan Savaşları'nda yaşanan trajedilerle sarsılmıştır. Aydemir, bu dönemde Osmanlı kimliğinin yerini, Türk milletinin ortak tarih, dil ve kültür ekseninde birleştiği bir milliyetçilik anlayışına bırakması gerektiğini düşünmüştür. Balkanlar'daki göçmenlerin maruz kaldığı zulüm, Aydemir'in gözünde Osmanlıcılığın artık bir çözüm sunamayacağını göstermiştir. Yeni ortaya çıkan milliyetçilik anlayışı, Türk milletini, imparatorluğun diğer unsurlarından ayırıştırarak, daha güçlü bir ulusal kimlik oluşturmayı amaçlamıştır (Aydemir Ş. S., 1993, s. 55).

Şevket Süreyya'nın Kafkas Cephesi'ne yaptığı yolculuk ve Anadolu'ya dair gözlemleri, onun Turan idealine olan inancını derinden sarsmıştır. Anadolu insanının eğitim düzeyi, kimlik bilinci ve toplum yapısındaki eksiklikler, Aydemir'i kendi idealini sorgulamaya itmiştir. Cephede askerlerle yaptığı konuşmalar, onların kimliklerine ve inançlarına dair bilgi eksikliklerini ortaya koymuş, Aydemir'in zihninde şu soruyu doğurmuştur: "Turan idealine ulaşmadan önce, Türkiye'yi kurup güçlendirmek gerekmez mi?" (Aydemir Ş. S., 1993, s. 57-58)

Bu düşünce, onun milliyetçilik anlayışını daha gerçekçi bir temele oturtmasına neden olmuştur. Turan idealinden önce, Türkiye'nin eğitim, kalkınma ve millî bilinç inşası gibi temel sorunlarını çözmesi gerektiği fikrine yönelmiştir.

Aydemir'in Turan idealine bağlılığı, başlangıçta güçlü bir inançla şekillenmiş olsa da zamanla bu idealin somut bir proje olarak uygulanabilirliği hakkında şüpheler duymaya başlamıştır. Kafkas Cephesi'ndeki gözlemleri ve yaşadığı hayal kırıklıkları, Turan'ın bir "Kızılelma" gibi ulaşılması zor bir hedef olabileceği düşüncesini güçlendirmiştir. Bu süreçte Aydemir, Turan'ın bir hayal olmaktan öteye geçebilmesi için Türk milletinin önce kendi içinde birleşmesi ve güçlenmesi gerektiğini fark etmiştir (Gökalp, 2004, s. 133-134).

Şevket Süreyya Aydemir'in Türkçülük ve Turan fikriyle tanışması, onun bireysel ve entelektüel gelişiminde önemli bir dönüm noktası olmuştur. Osmanlıcılık ve ümmetçilikten milliyetçiliğe yönelişi, Balkan yenilgilerinin ve Anadolu'nun içinde bulunduğu durumun bir yansımasıdır. Turan, onun için başlangıçta büyük bir ideal ve umut kaynağı iken, zamanla bu idealin gerçekleştirilmesi için gereken toplumsal ve bireysel temellerin eksik olduğunu fark etmiştir. Aydemir, bu süreçte milliyetçiliği daha gerçekçi bir şekilde ele almış ve Türkiye'nin kalkınma ve eğitim gibi temel meselelerinin çözümüne öncelik verilmesi gerektiğini savunmuştur

3.2. Bolşevizm ile Tanışma ve Sosyalizm Etkisi

Şevket Süreyya Aydemir'in Bolşevizm ve sosyalizmle tanışma süreci, Türkiye Komünist Partisi (TKP) ve KUTV'da (Doğu Emekçileri Komünist Üniversitesi) aldığı eğitimle şekillenmiştir. 1924'te İstanbul'a dönüşünden 1927'ye kadar TKP içinde aktif olarak çalışmış, parti teşkilatlanması ve ideolojik

faaliyetlerine önemli katkılar sağlamıştır. Aydemir'in bu dönemdeki fikrîsel ve pratik çabaları, sosyalist düşünceyle milliyetçi perspektifi birleştirme arayışının izlerini taşır.

Şevket Süreyya'nın TKP'ye katılımı, 1921'de Batum'daki Teşkilat Bürosu üzerinden başlamış, 1924'te İstanbul'a dönüşüyle hız kazanmıştır. TKP içinde örgütlenme ve işçi sınıfı hareketlerini güçlendirme çabaları, onun sosyalist kimliğini ön plana çıkararak bir süreç olmuştur. "Aydınlık" ve "Orak-Çekiç" gibi yayın organlarında yazılar yazarak, Marksizm ve Leninizm üzerine çeviriler yapmış; partinin gençler ve işçiler arasında teşkilatlanması için yoğun çaba sarf etmiştir. Ancak, parti içindeki örgütlenme sorunları ve Komintern ile yaşanan gerilimler, TKP'nin etkinliğini sınırlamıştır (Sayılğan, 2009, s. 67-68).

KUTV'da aldığı eğitim, Aydemir'e uluslararası sosyalist hareketin teorik altyapısını kazandırmış ancak yerel gerçekliklerle bu ideolojiyi bağdaştırma konusunda zorluklar yaşamasına neden olmuştur. Türkiye'deki toplumsal yapıyı anlamlandırma çabası, onu enternasyonalist sosyalizm ile milliyetçi düşünce arasında bir sentez arayışına yöneltmiştir. Özellikle Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal sorunlarına odaklanarak kalkınma ve bağımsızlık mücadelesini sosyalist bir çerçevede ele almıştır.

Aydınlık dergisinde yayımlanan bir makalesinde, Türkiye'nin savaşlar, kapitülasyonlar ve kötü yönetim nedeniyle yarı sömürge hâline geldiğini belirtmiş ve Cumhuriyet rejimi öncülüğünde ekonomik kalkınmanın önemini vurgulamıştır (Aydemir Ş. S., 1924, s. 20). Bu yaklaşım, sosyalist bir perspektifle millî kalkınma hedefini birleştiren bir çizgi ortaya koymaktadır.

Şevket Süreyya'nın düşünsel gelişiminde antiemperyalizm temel bir yer tutar. İttihat ve Terakki'nin "pan" siyaseti ile Bolşeviklerin dünya devrimi söylemi arasında paralellikler kurmuş; bu iki yaklaşımı, mazlum milletlerin bağımsızlık mücadelesi için bir zemin olarak değerlendirmiştir. Ancak yerel koşullarla uluslararası sosyalist stratejilerin uyuşmaması, Aydemir'in Bolşevik ideolojisini eleştiren bir gözle değerlendirmesine neden olmuştur.

TKP'nin Komintern ile ilişkisi, parti içindeki temsil krizleri ve örgütsel sıkıntılar nedeniyle zorlu bir süreç olmuştur. Şevket Süreyya, parti kadrolarının yerel koşullarla dünya devrimi stratejisini bağdaştırma çabalarındaki eksikliklerini fark etmiş ve bu durum, onun ideolojik sorgulamalarını derinleştirmiştir. Komintern'in, Kemalist iktidara destek önerisi ve sosyalist devrim hedefini ertelemesi, Aydemir'in eleştirilerinin merkezinde yer almıştır.

Aydemir, İstanbul'da gördüğü yoksulluk ve toplumsal çözülme karşısında, sosyalist devrim ideolojisiyle gerçeklik arasındaki farkı derinden hissetmiştir. Türkiye'deki işçi sınıfının örgütsüzlüğü, entelektüel birikim eksikliği ve toplumsal koşulların zorlukları, sosyalist hareketin etkili bir şekilde yapılandırılmasını engellemiştir. Bu durum, Aydemir'in sosyalist ideolojiden uzaklaşarak milliyetçi bir perspektife geçişinde etkili olmuştur.

1927 sonrası süreçte, Şevket Süreyya'nın TKP'den ayrılması ve İstiklal Mahkemeleri'nde yargılanması, onun ideolojik yolculuğunda önemli bir dönüm noktası olmuştur. TKP'nin yetersizlikleri ve yerel gerçekliklerle bağdaşmayan stratejileri, Aydemir'i sosyalizmi yeniden değerlendirmeye ve milliyetçi bir yaklaşımı benimsemeye itmiştir.

Şevket Süreyya Aydemir'in Bolşevizm ve sosyalizmle tanışma süreci, onun entelektüel gelişiminde hem teorik hem de pratik anlamda büyük bir etki yaratmıştır. Ancak, Türkiye'nin sosyo-ekonomik gerçeklikleri ve komünist hareketin sınırlılıkları, Aydemir'i sosyalizmden uzaklaştırmış; bu süreç, onun milliyetçilik ekseninde yeni bir ideolojik yönelim benimsemesine zemin hazırlamıştır. Bu dönemdeki tecrübeleri, hem Aydemir'in düşünsel evrimini hem de Türkiye'deki sol hareketin tarihsel gelişimini

anlamak açısından kritik bir öneme sahiptir.

3.3. Kadro Hareketi ve Kemalizm ile Bütünleşme

Şevket Süreyya Aydemir'in 1927 yılında yaşadığı tutuklama süreci, onun hayatında bir dönüm noktası olmuştur. Vedat Nedim'in ihbarıyla dört ay boyunca tutuklu yargılanan Aydemir, tahliye edilmesinin ardından hem kişisel hem de siyasi tercihlerinde radikal bir değişim yaparak Ankara'ya yerleşmiştir. Bu olay, yalnızca onun yaşamındaki bir dönüşüm değil, aynı zamanda Türkiye Komünist Partisi (TKP) içindeki ideolojik farklılıkların ve dönemin siyasi atmosferinin bir yansımasıdır (Demirci, 2006, s. 38). TKP içinde yaşanan fikir ayrılıkları ve Cumhuriyet rejiminin politik konsolidasyon süreci, Aydemir'in hayatında yeni bir dönemin başlangıcını simgeler. Ankara'ya yerleşme kararı, onun TKP ile olan bağlarını tamamen koparması ve Kemalizm'e yakın bir entelektüel çizgi benimsemesinin temelini atmıştır.

1927 yılı Türkiye'sinde Cumhuriyet rejimi, siyasi ve ekonomik olarak kendini konsolide etmeye çalışırken, modernleşme ve kalkınma projeleri için eğitilmiş bireylere yoğun bir ihtiyaç duymaktaydı. Aydemir gibi nitelikli aydınların rejim içinde önemli pozisyonlara çekilmesi, Cumhuriyet yönetiminin pragmatik yaklaşımını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Aydemir'in Sovyetler Birliği'nde aldığı eğitim ve entelektüel birikim, rejim tarafından bir riskten ziyade bir fırsat olarak değerlendirilmiştir. Bu durum, dönemin Cumhuriyet politikalarının ideolojik geçmişe rağmen nitelikli bireyleri sistem içine dâhil etme esnekliğini gösteren bir örnektir.

Şevket Süreyya'nın bu süreçte ideolojik değişim yaşaması, onun dönemin ekonomik ve siyasi atmosferine dair yaptığı analizlerle yakından ilişkilidir. İkinci tutuklanmasının ardından serbest kaldığında, "Türk Parasının Periyodik Temevvücat Karakteri" başlıklı bir rapor sunarak ekonomik alandaki bilgi birikimini ortaya koymuş ve bu rapor sayesinde Cumhuriyet rejimi tarafından fark edilmiştir. Bu rapor, onun analitik düşünce yeteneğini ortaya koyduğu gibi, devletin kalkınma politikalarına katkı sağlaması için bir fırsat yaratmıştır. Raporunun ardından Ali İktisat Meclisi'ne Umumi Kâtip Yardımcısı olarak atanması, Cumhuriyet'in ekonomik kalkınma sürecinde entelektüel kadroların rolüne verdiği önemin bir yansımasıdır (Mardin, 1964, s. 214).

Aydemir'in bu dönemde Maarif Vekâletinde Yüksek ve Teknik Öğretim Umum Müdür Muavini olarak göreve başlaması, onun sadece ideolojik dönüşümünü değil, aynı zamanda bürokratik bir kariyere geçişini de simgelemektedir. Bu görevi, Aydemir'in entelektüel kapasitesinin Cumhuriyet rejimi tarafından tanındığını ve değerlendirildiğini göstermektedir. Aydemir, bu yeni görevleriyle yalnızlıktan ve işsizlikten kurtularak rejimin modernleşme projelerinde etkin bir rol üstlenmiştir. Cumhuriyet'in ekonomik kalkınma hedeflerine katkı sağlamak üzere çeşitli kritik pozisyonlarda bulunmuş, kalkınma sürecinde hem analitik hem de uygulamalı katkılar sunmuştur.

Aydemir'in Kadro Hareketi içerisindeki rolü, onun Kemalizm ile ideolojik ve entelektüel anlamda bütünleşmesini sağlamıştır. Kadro dergisi, Kemalizm'in sistematik bir ideoloji olarak tanımlanması ve halk tarafından benimsenmesi için bir platform işlevi görmüştür. Kadrocular, özellikle devletçilik ve milliyetçilik ilkelerine vurgu yaparak, Türk devriminin ideolojik çerçevesini belirginleştirme çabasını üstlenmişlerdir. Şevket Süreyya'nın Kadro dergisindeki yazıları, Kemalizm'in sadece bir siyasi doktrin değil, aynı zamanda toplumsal dönüşümü hedefleyen bir modernleşme programı olduğunu vurgulamaktadır. Devletçilik, ekonomik bağımsızlık ve toplumsal dayanışma gibi kavramlar, Kadro dergisinin odaklandığı temel unsurlar arasında yer almıştır. Aydemir, bu süreçte devrimin yalnızca bir hükümet politikası olmadığını, aksine tüm toplumu dönüştürmeyi amaçlayan bir proje olduğunu

ifade etmiştir (Kongar, 1998, s. 147).

Kadro Hareketi'nin ideolojik çabaları, Kemalizm'in halkçılık, laiklik ve devletçilik ilkeleriyle uyumlu bir kalkınma modeli oluşturma hedefini yansıtmaktadır. Şevket Süreyya, bu dönemde kaleme aldığı yazılarında devrim ideolojisinin ekonomik ve toplumsal boyutlarına vurgu yapmış ve bu ideolojiyi Türkiye'nin modernleşme ihtiyaçlarına uygun bir şekilde şekillendirmeye çalışmıştır. Kadro Hareketi, sadece ulusal boyutta değil, evrensel düzeyde de bir ideoloji geliştirme gayreti içinde olmuş ve bu doğrultuda Kemalizm'i bir kalkınma modeli olarak uluslararası alanda tanıtmayı amaçlamıştır.

Ancak Kadro Hareketi'nin 1934 yılında sona ermesi, Türk devrimini ideolojileştirme çabalarının yarım kalmasına neden olmuştur. Hareketin kapanışı, Aydemir ve diğer Kadrocular üzerinde derin etkiler bırakmış ve onların sonraki yazın ve düşünsel faaliyetlerine yansımıştır. Kadro Hareketi'nin kısa ömrüne rağmen, Kemalizm'in sistematik bir ideoloji hâline getirilmesi çabaları, dönemin ideolojik atmosferine önemli katkılar sağlamıştır.

Şevket Süreyya'nın Kemalizm'e olan bağlılığı, onun yazılarında ve düşüncelerinde belirgin bir şekilde görülmektedir. Atatürkçülüğü, dinamik ve sürekli gelişime açık bir zihniyet olarak tanımlayan Aydemir, bu anlayışını hem Kadro dergisindeki yazılarında hem de sonraki eserlerinde dile getirmiştir. Atatürkçülüğü, sabit bir doktrin olmaktan çok, toplumsal kalkınmayı ve modernleşmeyi hedefleyen bir eylem planı olarak değerlendirmiştir. Bu yaklaşım, Şevket Süreyya'nın Cumhuriyet'in modernleşme projelerine olan inancını ve katkılarını anlamak açısından önemlidir.

Şevket Süreyya'nın ideolojik dönüşümü, onun sadece bireysel bir tercihi değil, aynı zamanda dönemin siyasi ve toplumsal koşullarının bir sonucu olarak değerlendirilmelidir. Cumhuriyet rejiminin modernleşme hedefleri ve kalkınma projeleri, onun entelektüel birikimi ve deneyimleriyle örtüşmüş ve bu durum, Aydemir'in rejimle bütünleşmesini kolaylaştırmıştır. Aydemir, Bolşevik ideallerden Kemalizm'e geçiş sürecinde, her iki ideolojinin de ortak noktalarını birleştirerek Türkiye'ye özgü bir kalkınma modeli geliştirmeye çalışmıştır.

Bu bağlamda, Şevket Süreyya Aydemir'in Kadro Hareketi ve Kemalizm ile bütünleşmesi, onun entelektüel ve ideolojik yolculuğunda önemli bir aşama olarak değerlendirilmektedir. Aydemir, bu süreçte hem Cumhuriyet rejiminin kalkınma hedeflerine katkı sağlamış hem de Türk devriminin ideolojik temellerinin şekillendirilmesine öncülük etmiştir. Onun ideolojik ve entelektüel dönüşümü, dönemin siyasal ve toplumsal dinamiklerini anlamak için kritik bir örnek teşkil etmektedir.

4. ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR'İN ESERLERİ

4.1. Biyografiler

4.1.1. Tek Adam

Şevket Süreyya Aydemir, "Tek Adam" eserinin amacını kitabının giriş kısmında şu cümleler ile ifade ederken; "Üç ciltlik bir hacim içinde toplamış olduğumuz bu kitabın davası, onun hayat mihveri etrafında bu müdahaleyi aydınlatmaktan ve değerlendirmekten ibarettir." der ve şöyle devam eder; "Bu kitap, sert bir doktrin çerçevesi içinde, Mustafa Kemal hadisesinin soyut bir tahlili değildir. Onun yerine ve her iki dünya görüşünün de ilkeleri değerlendirilerek Mustafa Kemal, hem Türk toplumunun ve çağının bir mahsulü hem bu topluma ve çağının şartlarına, karşılıklı olarak tesir eden bir tarihî şahsiyet olarak ele alınmıştır. Kısacası Mustafa Kemal toplumumuzun ve devrimizin bir eseridir. Kendini yaratan bu toplumun ve çağın hayat ve kaderine tesir ederek onlara yön ve şekil vermiştir. Bu yön ve şekil verişte de bit tabii ve her şeyden önce kendi beşeri varlığını ortaya koymuştur. Kendi

hammaddesini, kendi kabiliyet kudret ve ihtiraslarıyla yoğurmuştur. Bu suretle ve bu akış içinde, her tarihi şahsiyet gibi o da, kendini yaratmıştır. Zaten Tek Adam demek, bu demek değil midir? Hulâsa bu kitap, şartlar, olaylar ve atmosfer yani içinde yaşadığı maddi ve manevi hava içinde, Mustafa Kemal'in hayatıdır.” (Aydemir Ş. S., 2020, s. 10).

Şevket Süreyya'nın 1960-1962 yılları arasında üç cilt olarak çıkardığı eserde yer alan bazı bölümler yazarın Yön dergisinde yazdığı dönemde yayımlanan yazılarından oluşmaktadır. Bu bölümler daha önce dergide de yayınlandığı için sonradan kitap hâline gelmesi okur tarafından rağbet görmüştür. Şevket Süreyya, iletişim kabiliyeti yüksek bir şahsiyet olduğu için Yön dergisi ve Cumhuriyet gazetesi eşrafı ile yakın münasebetlerde bulunmuş; farklı çevrelerden insanların iştirak ettiği görüşmelerde düşüncelerini rahatça ifade etmiş, yaydığı fikirler ile siyasal bir zemin oluşturmuştur. Yaşadığı bu dönemi anlatırken; Mustafa Kemal ve onun düşünce yapısının, bir hareket hâline gelen istikbal hedeflerinin doğru şekilde değerlendirmedeğini ifade etmiş, dönemin Türk aydınlarını eleştirmiştir.

4.1.2. İkinci Adam

Şevket Süreyya, “İkinci Adam” eserini yazma amacını kitabın giriş kısmında, “Niçin İkinci Adam?” diye bir soru yöneltmiş ve cevabı da yine kendisi vermiştir: “Yakın tarihimizde Mustafa Kemal'den sonra en etkili adam olduğu için...” diyerek bu soru cevap ile kitabın yazılış gayesini de açıklamıştır. Şevket Süreyya, İnönü'yü yeni dünya oluşurken tarihte izi olan isimlerden biri olduğu için onun hayatını incelemeye değer görmüştür. Aslında Şevket Süreyya da böylelikle tarihe objektif bir not düşmek istemiştir (Aydemir Ş. S., 1993, s. 8).

Eser, bugün Türk tarih araştırmalarında öncü kaynak kitaplar arasında yer alarak o günün şartlarına ışık tutmakta ve önemli devlet liderlerinden biri olan İsmet İnönü hakkında değerli bilgiler vermektedir.

Şevket Süreyya Aydemir'in üç ciltten oluşan eseri (1884-1964) “İkinci Adam” kitap serisi, İsmet İnönü ile ilgili çalışılmış ve hazırlanmış en iyi çalışmalardan biridir. İsmet İnönü'nün doğduğu günden; askerlik, başbakanlık, cumhurbaşkanlığı ve çok partili dönemden muhalefet liderliğine kadar geçen süreçte; Osmanlı Devleti'nin son dönemleri ve erken Cumhuriyet'in en önemli olayları ciddi bir biyografi çevresinde aktarılmıştır.

4.1.3. Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa

Şevket Süreyya Aydemir, “Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa” isimli üç ciltlik eserini yazarken esere konu olan şahsiyetlerin hayatlarını anlatmaktan öte o devrin hikâyesini anlatmak, aktarmak, o devre iz bırakmış isimleri en objektif şekilde aktararak günümüze tarihten bir miras bırakmak gayesi taşımıştır. Kendisi de eserin giriş kısmında eseri yazma amacını şu cümlelerle anlatmıştır: “Bu kitap, bir insanın değil, bir devrin hikâyesidir. Bu devir ne zaman başlar? Nerede biter? Bunu belirtmek güçtür. Çünkü tarih içinde devirlerle, bu devirlere müdahalesi olan kahramanlar, daha öncelerden gelişen birtakım şartların, oluşların mahsulüdürler. Onları bu şartlar ve bu oluşlar hazırlar. Onları bu şartlardan, bu oluşlardan kesin sınırlarla ayırmak mümkün değildir. Bir devri ve kahramanlarını, kendilerinden evvelki devrin doğum ağrılarında kopardığımız zaman, bu devir ve bu şahsiyetler, köksüz ve havada kalırlar. Bu esasa bağlı kalaraktır ki biz de, “Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa” eserimizde ele aldığımız devri, onun eşhasını ve başlıca davalarını verirken, onları hazırlayan daha önceki şartları ve olayları, mümkün olduğu kadar öncelerden aldık. Konumuzu tarihin akışı içine yerleştirmeye çalıştık. Böylece bir “devri ve onun kahramanını hayat sahnesine atan doğum ağrılarını, derinlere inen uzunca bir zamanın akışı içinde izlemeye gayret ettik.” (Aydemir Ş. S., 1995, s. 5)

Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerine ışık tutan tarihî bir vesika sayılabilecek bu eserde yazar, olayların büyük çoğunluğunu bir tanık gibi anlatmıştır. Enver Paşa'nın Sovyetlerde bulunduğu dönemde kendisi de Azerbaycan'da bulunduğundan Paşa ile görüşme imkânı bularak ondan aldığı bilgileri ilk ağızdan eserine yansıtmıştır. Ciltlerin içeriği, Enver Paşa konusu etrafında 1860-1922 yılları arasında meydana gelen olaylar olduğundan Osmanlı son dönem ve Millî Mücadele'nin ayrıca Cumhuriyet'in ilk yıllarını incelemektedir.

4.1.4. Menderes'in Dramı

Şevket Süreyya'nın diğer biyografi eserlerinde olduğu gibi bu eserinde de objektifliğini koruduğunu ve tarihe damga vuran isimlerin hayatlarını anlatmadaki gayesinin aslında o dönem tarihine ışık tutmak olduğunu eserin giriş kısmındaki şu cümlelerinden anlıyoruz; “Bu eser; ne övgü ne de yergidir. Bu eserde tarihimizin akışına karışmış bir insanın hayat hikâyesi dile gelir. Bu insan, Adnan Menderes'tir. Menderes'i dile getirirken de tarafsız ve gerçekçi kalmaya çalışacağız. Ama öyle sanıyorum ki bu hayat hikâyesi; bugün siyasi hayatımıza karışanlarla, yarın bu hayata karışacak olanlar için de, bazı manalar taşıyacaktır.” (Aydemir Ş. S., 2020, s. 7).

Şevket Süreyya Aydemir; “Menderes'in Dramı” adlı eserinde, yaklaşık 100 yıllık bir dönemi kapsayan kapsamlı tarihsel bir inceleme yapmıştır. Bu kitap, Adnan Menderes'in hayatı ve kişiliği üzerinden Türkiye'nin çok partili hayata geçiş sürecini anlatmaktadır. Eser, kronolojik bir düzen izleyerek, çok partili sisteme geçişin sebeplerini ve sonuçlarını ele almaktadır. Demokrat Parti'nin (DP) kuruluşu, DP'nin hangi sosyal kesimleri temsil ettiği, Menderes'in DP içindeki rolü, Menderes ile Bayar arasındaki ilişkiler, Demokrat Parti'nin elde ettiği başarılar, karşılaştığı zorluklar ve nihayetinde çöküşüne neden olan faktörler gibi konulara yoğunlaşan Aydemir, bu sorulara dair kapsamlı bir çözümleme sunmaktadır. Bu çalışmada, Aydemir'in tarihsel çözümlemesini ve metin içindeki yanıtlarını vurgulayarak, yazarın tarih anlayışına dair bir okuma amaçlanmıştır (Aydemir Ş. S., 2020, s. 7).

4.1.5. Suyu Arayan Adam

Çağdaş Türk aydınının en önde gelen isimlerinden Şevket Süreyya Aydemir'in bu eseri tarihi otobiyografi özelliği taşır. “Suyu Arayan Adam” aslında kendisidir. Şevket Süreyya Aydemir'in bir kimlik arayışı ve kendi kimliğini bulma hikâyesidir. Osmanlı İmparatorluğu'nun çöküş ve yıkılış döneminden, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarına, 1917 yılında Çarlık yönetiminin yıkılıp yerine Sovyet Birliği'nin kurulmasına, 1929 yılında yaşanan Büyük Buhran dönemine kadar, gelmiş geçmiş büyük olayların, dünyaya ve Türkiye'ye olan etkilerinden bahseder. Tarihten, felsefeye, sosyolojiden psikolojiye birçok farklı disiplinleri bir arada bir olay örgüsüne bağlayan Şevket Süreyya Aydemir, okuyucuyu tesiri altına almış ve bu kitap birçok tarih bilimcileri tarafından da “okunması gereken kitaplar listesine” eklenmiştir.

Şevket Süreyya Aydemir, eserinde çocukluğundan başlayarak hayat hikâyesini detaylı bir şekilde anlatmıştır. Eser, birçok yönden dikkati çekmiş ve çok okunmuştur. Eserin bu kadar çok okunmasında hem kullanılan dil ve üslup hem de yazarın hayat hikâyesinin çok renkli olması elbette etkili olmuştur.

Aydemir, “Bir Çocukluk Ruhunun İlk Dokuları” başlıklı giriş bölümünde kendi çocukluğundan bahsetmektedir. “Bir göçmen çocuğuyum. Bu göçün hikâyesi Tuna kıyılarında başlar, bu kenar mahallede biterdi.” diyen Aydemir, Balkan'dan göçen bir ailenin çocuğudur ve Edirne'de Türk-Yunan Savaşı zamanında doğmuştur (Aydemir Ş. S., 1993, s. 18). Babası zengin bir ailenin bahçıvanıdır. Bütün hayatı boyunca eli hep toprağın içinde olan, emekçi, çalışkan bir adamdır. Aydemir, satırlarında böyle bir babanın evladı olmaktan gurur duyduğunu okuyucuya yansıtmıştır. Ve bu bağlamda Aydemir, bahçıvan

babası gibi toprakla uğraşmaktan daima hoşlanacak, toprağa ilgisini Türkiye'de tarım reformuna dair fikirleri sistemleştirmeye kadar götürecektir. Annesi, Şevket Süreyya Aydemir'i erken gençlik yıllarından itibaren İslami-Mevlevi öğretilerini temel alarak yetiştirmeye çalışır. Bu durum, Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanma sürecinde bir süre farklı etnisiteler arasında birleştirici bir güç, zamk olarak ortak din kavramından medet umarak "ümmeççiliğe tutunmasına" benzetilebilir.

Aydemir, eseri samimi ve duru ve sade bir Türkçe ile kaleme almıştır. Edirne'de doğan yazar, hayatının farklı dönemlerinde farklı siyasi görüşleri benimsemiş, Soğuk Savaş döneminde idealleri uğruna yolculuklar yapmış, yargılanmış, hapis yatmış, devlet kademelerinde görevlerde bulunmuş ve sonunda emekli olmuştur. İşte Şevket Süreyya bütün bu yaşadıklarını, hayallerini, düşüncelerini ve seyahatlerini başarılı bir şekilde anlattığı için kitap çok okunanlar arasında yerini almıştır.

Kitaba ilk hatırası olan "yangınla" başlamaktadır. İlk hatırasından bütün bir hayatını şu şekilde özetlemiştir: "Yaşım ilerledikçe bu yangınların nicelerini gördüm. Denilebilir ki çocukluğum, onların kızılığında geçti." (Aydemir Ş. S., 1993, s. 8). Ve yine denilebilir ki eserin bütününe baktığımızda Balkanlarda, Anadolu'da, Doğu'da ve Kafkasya'da, Rusya'da çağın getirdiği o yangınların, alevlerin içinde kalmıştır.

Eserden bazı bölümler şu şekildedir: "Ergenekon, Şu Bilinmeyen Anadolu, Kızılelma, Rus Ovası ve Rus Mistiği, Çin Asrı, İnkılâbın Emrinde, Toprağa Dönüş." Konulardan da anlaşılacağı üzere aydın, yaşadığı olayları anlatırken farklı dönemlerde ardına düştüğü ideolojik fikirleri ve hayallerinden bahsetmiştir.

Kitabın Ergenekon kısmında Balkan Harbi sonrası Edirne'nin aldığı göç ve savaşın Edirne'yi nasıl etkilediğini anlatmaya çalışmıştır. O dönemi anlatırken mekân tasvirlerinde detaya yer vermiş, öyle ki cümlelerdeki detaylar insanın hafızasında o döneme ait bir Edirne resmi çizebilecek başarıdadır. Aydemir'in çocukluk yılları olmasına rağmen hatırladığı detaylar o dönem Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu duruma bugün için tarihe bir ışık tutmakta ve bu özelliği ile eser otobiyografik bir eser olmasının yanı sıra tarihi açıdan bir kaynak kitap niteliği de taşımaktadır.

4.2. Romanlar

4.2.1. Toprak Uyanırsa

Şevket Süreyya'nın kırsal kalkınma ve köy öğretmenlerinin rolünü ele aldığı bu romanı, Anadolu'nun modernleşme sürecindeki sancılarını konu alır. Romanın başkahramanı İsmail Hakkı, sadece bir köy öğretmeni değil, aynı zamanda bir toplum lideri ve kalkınmanın sembolüdür. Aydemir'in eserinde köy ve kalkınma arasındaki ilişki şu ifadelerle vurgulanır. "Bir öğretmenin görevi yalnızca okuma-yazma öğretmek değildir; o, toprağın dilinden anlayacak, köyün sesini duyacak ve bu toprakları diriltecektir." (Aydemir Ş. S., 1962, s. 78). Roman, Aydemir'in köy enstitüleri hareketine olan ilgisini ve kırsal kalkınmanın ulusal bağımsızlıktaki önemine olan inancını yansıtır.

4.2.2. Kahramanlar Doğmalıydı

"Kahramanlar Doğmalıydı" Şevket Süreyya'nın liderlik, kahramanlık ve toplumsal dönüşüm kavramlarını tartıştığı bir derleme eseridir. Kitap, Aydemir'in Cumhuriyet gazetesi için kaleme aldığı yazılardan oluşur ve Türkiye'nin siyasal ve toplumsal yapısını analiz eder. Aydemir, kahramanların yalnızca lider değil, toplumun ihtiyaçlarının birer tezahürü olduğunu belirtir. "Bir toplumun kahramanlara ihtiyacı olduğu zaman, onlar tarihin karanlıklarından çıkar ve ışık olurlar. Kahramanlık, bir liderin özelliğinden çok, halkın ruhundaki arayıştır." (Aydemir Ş. S., 1974, s. 45). Bu eser, özellikle Türkiye'nin modernleşme

sürecinde kahramanlık olgusunu Atatürk'ün liderliği üzerinden değerlendirmesiyle dikkat çeker.

4.2.3. İnkılap ve Kadro

Aydemir'in Kadro dergisi çevresinde geliştirdiği fikirlerini derlediği bu eser, Cumhuriyet'in inkılaplarını ekonomik ve toplumsal boyutlarıyla ele alır. Devletçilik ve halkçılık ilkelerini savunan yazar, devrimlerin yalnızca siyasi birer değişim olmadığını şu şekilde ifade eder. "Devrim, yalnızca rejim değiştirmez; devrim, toplumu dönüştürür, yeni bir insan tipi yaratır." (Aydemir Ş. S., 1932). Bu eser, Aydemir'in Kemalist reformlara olan inancını ve kalkınma modellerini ele aldığı yazıların bir araya getirilmesiyle şekillenmiştir.

4.2.4. Cihan İktisadiyatında Türkiye

Şevket Süreyya'nın Türkiye'nin dünya ekonomisindeki yerini tartıştığı bu eser, ekonomik bağımsızlığın ulusal kurtuluşla olan bağına vurgular. Aydemir, Türkiye'nin sanayileşmesi gerektiğini şu sözlerle dile getirir. "Sanayileşme, bir milletin yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda politik bağımsızlığını da sağlar. Türkiye'nin bu yolda yürümesi kaçınılmazdır." (Aydemir Ş. S., Cihan İktisadiyatında Türkiye, 1931, s. 112). Eserde, Türkiye'nin kalkınma politikalarına yönelik eleştiriler ve öneriler geniş bir çerçevede ele alınmıştır.

4.2.5. İktisat Mücadelesinde Köy Muallimi

Bu eser, kırsal kalkınmada öğretmenlerin oynadığı rolü ve köylerdeki ekonomik kalkınma mücadelesini ele alır. Köy mualliminin görevini yalnızca eğitimle sınırlandırmayan Aydemir, şu ifadeleri kullanır. "Bir köy öğretmeni, milletin geleceğini toprağın derinliklerinden çıkarır. Onun görevi, yalnızca bilgi vermek değil, kalkınma için bir rehber olmaktır." (Aydemir Ş. S., 1932, , 1932, s. 55). Eser, köy enstitüleri fikrinin Aydemir üzerindeki etkisini ve onun kırsal kalkınmaya olan inancını göstermektedir.

4.2.6. Halk İçin İktisat Bilgisi

Aydemir'in halkı ekonomik konularda bilinçlendirme amacıyla yazdığı bu eser, ekonomi bilgisini geniş halk kitlelerine ulaştırmayı hedefler. Yazar, ekonomik bilgiyi bir kurtuluş aracı olarak görür. "Bir milletin özgürlüğü, ekonomisinin gücüyle ölçülür. Halkın bu gücü anlaması, bağımsızlığın ilk adımıdır." (Aydemir Ş. S., 1938, s. 14). Bu eserde, Türkiye'nin ekonomik kalkınma süreçlerine halkın katılımını sağlamanın önemi vurgulanır.

4.2.7. Türkiye Ekonomisi

Şevket Süreyya, bu eserinde Türkiye'nin ekonomik sorunlarını ve çözüm yollarını tartışır. Devletçilik anlayışını savunan yazar, şu tespitte bulunur. "Ekonomik bağımsızlık, ulusal bağımsızlığın temel taşıdır. Bu bağımsızlığı sağlamak, yalnızca bir politika değil, bir ulusal görevdir." (Aydemir Ş. S., 1945, s. 95). Eser, Cumhuriyet'in ekonomik kalkınma politikalarına dair eleştirel ve yapıcı bir analiz sunar.

4.2.8. İhtilalin Mantığı ile Demagog

Bu eser, devrimlerin doğasını ve liderliğin önemini ele alır. Aydemir, devrimlerin yalnızca yıkıcı değil, aynı zamanda kurucu bir doğası olduğunu vurgular. "Bir devrimin başarısı, liderlerinin vizyonuna ve toplumun katılımına bağlıdır. Devrim, yıkım değil, yeniden inşadır." (Aydemir Ş. S., 1973, s. 88). Aydemir'in bu eseri, liderlik ve toplumsal dönüşüm arasındaki ilişkiyi anlamak için önemli bir kaynaktır.

4.2.9. Kırmızı Mektuplar ve Son Yazılar

Şevket Süreyya'nın son dönem yazılarından oluşan bu eser, onun entelektüel birikimini ve ideolojik gelişimini anlamak için bir başvuru kaynağıdır. Yazar, tarih ve gelecek üzerine şu değerlendirmeyi yapar. "Geçmişten öğrenmek, bugünü anlamak ve geleceği inşa etmek için bir zorunluluktur. Tarih, yalnızca bir ders değil, bir inşa rehberidir." (Aydemir Ş. S., 1979, s. 22). Bu eser, Aydemir'in entelektüel birikiminin ve düşünsel mirasının bir özeti niteliğindedir.

4.3. Dergiler

4.3.1. Kadro Dergisi

Aydemir, Kadro dergisinde yayımladığı yazılarında, Türkiye'nin kalkınma modelini ve modernleşme sürecini derinlemesine ele almış, devletçilik ve bağımsızlık gibi ilkeleri sistematik bir şekilde işlemiştir. Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesinin ardından, toplumsal ve ekonomik kalkınmayı ideolojik bir çerçevede ele almayı hedeflemiştir. Şevket Süreyya Aydemir, dergide yayımladığı yazılarda, modernleşme sürecini bir kalkınma projesi olarak görmüş ve bu süreci toplumsal dayanışma temelinde ele almıştır. "Devrim, yalnızca bir siyasal dönüşüm değil, aynı zamanda toplumu ekonomik ve kültürel olarak dönüştürme projesidir. Planlama, bu dönüşümün temel aracıdır." (Aydemir Ş. S., 1932, s. 10). Aydemir'in ideolojik olarak Cumhuriyet rejimiyle uyumlu bir kalkınma anlayışını benimsediğini gösterir. Aydemir, modernleşmeyi yalnızca Batılılaşma olarak görmeyip ulusal bir kalkınma modelinin gerekliliğini vurgulamıştır.

Aydemir'in Kadro dergisindeki yazılarında en sık işlenen konulardan biri de emperyalizm karşıtlığıdır. Aydemir, Türkiye'nin ulusal bağımsızlık mücadelesini, dünya üzerindeki sömürgeci sistemlerin bir alternatifi olarak görmüş ve bu mücadeleyi ideolojik bir zemine oturtmaya çalışmıştır. "Türkiye, yalnızca bir ulus devlet olarak değil, aynı zamanda sömürgeciliğe karşı bir alternatif model olarak dünya sahnesinde yer almalıdır." (Aydemir Ş. S., 1933, s. 15). Aydemir Cumhuriyet'in antiemperyalist söylemini yalnızca siyasî bir duruş olarak değil, aynı zamanda ekonomik bağımsızlık ve kalkınma modeliyle desteklenen bir ideoloji olarak ele aldığını ortaya koyar.

Kadro dergisi, toplumsal dönüşümü sağlamak için ulusal dayanışmayı ön plana çıkaran bir ideolojik çerçeve sunmuştur. "Bir milletin kaderi, onun sınıfsal çatışmalara düşmesiyle değil, dayanışma ruhuyla hareket etmesiyle şekillenir. Dayanışma olmadan kalkınma, kalkınma olmadan bağımsızlık mümkün değildir." (Aydemir Ş. S., 1932, s. 8). Bu görüş, Aydemir'in sınıfsal ayrışmayı reddederek, halkçılık ve milliyetçilik ilkelerini toplumsal kalkınmanın temel taşı olarak gördüğünü göstermektedir.

Şevket Süreyya Aydemir'in Kadro dergisindeki yazılarında en fazla yer bulan temalardan biri devletçiliktir. Aydemir, devletçiliği yalnızca ekonomik bir model olarak değil, aynı zamanda toplumsal eşitliği ve refahı sağlayan bir araç olarak görmüştür. "Devletçilik, yalnızca üretim araçlarını kontrol etmek değil, aynı zamanda toplumun kalkınmasını sağlayacak sosyal politikaları devreye sokmaktır." (Aydemir Ş. S., 1931, s. 12). Aydemir, bu yaklaşımla, devletin ekonomik kalkınmadaki düzenleyici rolünün yanı sıra sosyal eşitlik ve adalet sağlama işlevine de vurgu yapmıştır.

Aydemir, yazılarında ekonomik kalkınma için planlamanın önemini sıkça vurgulamıştır. Ona göre, Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülkenin, kaynaklarını verimli bir şekilde kullanabilmesi için merkezi bir planlamaya ihtiyacı vardır. "Kalkınma, sadece ekonomik büyüme değil, aynı zamanda toplumun tüm kesimlerinin bu büyümeden eşit şekilde faydalanmasını sağlayacak bir planlama sürecidir." (Aydemir Ş. S., 1932, s. 18). Aydemir'in kalkınma anlayışını evrensel ideolojilerden bağımsız bir

şekilde, Türkiye'nin özgün koşullarına göre şekillendirdiğini gösterir.

Aydemir, Kadro dergisinde yazdığı yazılarda, Türkiye'nin kalkınma modelinin evrensel bir bağlama oturtulması gerektiğini savunmuştur. "Ne Batı kapitalizmi ne de Sovyet sosyalizmi Türkiye'nin ihtiyaçlarına tam anlamıyla cevap verebilir. Türkiye, kendi özgün kalkınma modelini yaratmalıdır." (Aydemir Ş. S., 1932, s. 22). Aydemir'in, Türkiye'nin kalkınma sürecini yalnızca iç dinamiklere dayandırmadığını, aynı zamanda dünya sisteminden bağımsız bir model oluşturma çabası içinde olduğunu göstermektedir.

Şevket Süreyya Aydemir'in Kadro dergisindeki yazıları, Cumhuriyet'in ideolojik temellerini inşa etme sürecinde önemli bir rol oynamıştır. Aydemir, devletçilik, bağımsızlık ve toplumsal dayanışma gibi ilkeleri sistematik bir şekilde işlemiş, Türkiye'nin kalkınma modeline entelektüel bir çerçeve sunmuştur. Onun yazıları, yalnızca dönemin sorunlarına çözüm üretmekle kalmamış, aynı zamanda Türkiye'nin modernleşme ve kalkınma sürecine uzun vadeli bir vizyon kazandırmıştır.

Kadro, Aydemir'in liderliğinde, Türk devriminin ideolojik altyapısını güçlendirmiş ve toplumsal dönüşüm için entelektüel bir rehber olmuştur.

4.3.2. Yön dergisi

1960'lı yıllar, Türkiye'nin siyasal, toplumsal ve entelektüel atmosferinde büyük dönüşümlerin yaşandığı bir dönem olmuştur. Bu dönemde, sol düşüncenin yükselişi ve entelektüel tartışmalar, yeni yayın organlarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Yön dergisi, 1961 yılında Doğan Avcıoğlu öncülüğünde yayımlanmaya başlamış ve dönemin en etkili düşünce platformlarından biri hâline gelmiştir. Şevket Süreyya Aydemir, bu derginin yazarları arasında yer almış ve Kadro hareketindeki ideolojik birikimini Yön'ün sayfalarına taşımıştır. Yön dergisi, özellikle sosyalist kalkınma modeli, devletçilik, bağımsızlık ve halkçılık gibi konulara odaklanmış bir yayın organıydı. Türkiye'nin ekonomik ve sosyal sorunlarını ele alarak çözüm önerileri geliştiren Yön, aynı zamanda entelektüel tartışmalara da ev sahipliği yapmıştır. Şevket Süreyya Aydemir, bu dergide yazdığı makalelerde, kalkınma ve modernleşme süreçlerine dair fikirlerini ortaya koymuş, Türkiye'nin bağımsızlık mücadelesini sosyo-ekonomik bir perspektiften değerlendirmiştir.

Şevket Süreyya, Yön dergisindeki yazılarında kalkınmanın ancak planlı bir devlet müdahalesiyle mümkün olacağını savunmuştur. "Kalkınma, yalnızca ekonomik bir süreç değildir; toplumu dönüştürmenin ve bağımsızlığı sağlamanın temel aracıdır. Bu süreç, devletin güçlü bir müdahalesini gerektirir." (Aydemir Ş. S., 1962, s. 12). Aydemir, Yön'deki yazılarında, emperyalizme karşı mücadeleyi Türkiye'nin modernleşme sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak görmüştür. Ona göre, ekonomik bağımsızlık olmadan siyasî bağımsızlık sağlanamaz. "Bağımsızlık, yalnızca bir milletin özgürlüğünü değil, aynı zamanda onun ekonomik kaynaklarını kontrol etme gücünü ifade eder." (Aydemir Ş. S., 1963, s. 18). Aydemir, halkçılık ilkesini Yön dergisinde de savunmuş ve halkın ekonomik ve siyasî katılımını artırmanın gerekliliğine dikkat çekmiştir. Halkçılığı yalnızca bir siyasal ilke değil, aynı zamanda bir toplumsal dayanışma ve seferberlik ruhu olarak görmüştür. "Halkçılık, yalnızca bir kavram değil, toplumu ileriye taşıyacak bir idealdir. Bu ideal, sınıfsal çatışmaları önleyerek, ulusal birliği güçlendirir." (Aydemir Ş. S., 1961, s. 8).

Yön dergisi, Kadro hareketinin bıraktığı mirası bir ölçüde devralmış ve sosyalist kalkınma modelini gündeme taşımıştır. Aydemir'in Yön'deki katkıları, Kadro dergisindeki görüşleriyle paralellik gösterir. Ancak Yön, daha geniş bir entelektüel platform sağladığı için Aydemir'in fikirlerini daha geniş bir kitleye ulaştırmıştır. Yön, Kadro'nun ideolojik çizgisini güncelleyerek, 1960'ların dinamiklerine

uyarlamış ve sosyalizmi daha kapsamlı bir şekilde ele almıştır.

Yön dergisi, Şevket Süreyya'nın 1930'larda Kadro çevresinde şekillendirdiği devletçi ve halkçı düşünceleri yeniden canlandırması için bir fırsat olmuştur. 1960'lı yıllarda, Türkiye'nin modernleşme süreci ve siyasi çalkantıları, Aydemir'in fikirlerini daha da derinleştirmesine olanak tanımıştır. Yazar, Yön'deki yazılarında, sosyalizm ile Kemalizm'i birleştiren bir çizgi benimsemiştir. Aydemir, Yön hareketinin entelektüel çerçevesini desteklerken, Türkiye'nin bağımsızlık ve kalkınma hedeflerine ulaşması için öneriler sunmuştur.

Yön dergisi, Türkiye'deki entelektüel tartışmaları şekillendiren önemli bir platform olmasına rağmen, 1967 yılında yayın hayatını sonlandırmıştır. Aydemir'in dergiye katkıları, onun entelektüel mirasının önemli bir parçasını oluşturur. Yazarın Yön'deki yazıları, Kadro hareketinden miras kalan fikirlerin yeniden ele alınmasını sağlamış ve Türkiye'nin modernleşme sürecine ışık tutmuştur.

Şevket Süreyya Aydemir'in Yön dergisindeki yazıları, Türkiye'nin modernleşme, kalkınma ve bağımsızlık sürecine dair derin bir bakış sunar. Aydemir, Kadro hareketindeki ideolojik birikimini Yön'e taşıyarak, sosyalizm ve devletçilik anlayışını yeniden gündeme getirmiştir. Onun yazıları, yalnızca birer ideolojik metin değil, aynı zamanda Türkiye'nin modernleşme tarihine dair önemli birer kaynaktır. Yön dergisi, Aydemir'in fikirlerini daha geniş bir kitleye ulaştırmış ve onun entelektüel mirasını güçlendirmiştir.

SONUÇ

Aydemir'in entelektüel yolculuğu, bireysel deneyimlerin toplumsal dönüşümlere yansıtılmasının bir örneğidir. Örneğin, Moskova'daki eğitimi sırasında sosyalizmle tanışması, yalnızca kendi ideolojik duruşunu değiştirmekle kalmamış, Türkiye'deki halkçılık ve devletçilik politikalarının şekillenmesine de katkıda bulunmuştur. Kafkas Cephesi'nde yaşadığı deneyimler ise, bireysel düzeyde hayal kırıklıkları ve sorgulamalara yol açmış, bu da onun ulusal meseleler üzerine daha derin bir perspektif geliştirmesine zemin hazırlamıştır. Gençlik yıllarında Turancılık fikrine bağlılığı, Kafkas Cephesi'nde yaşadığı hayal kırıklıkları ve Moskova'daki eğitimle komünizm ideolojisine yaklaşmasıyla radikal bir değişim göstermiştir. Ancak bu değişim, bir ideolojik sapma değil; aksine, yeni koşullar ışığında eski fikirlerin sorgulanması ve yeniden inşa edilmesi olarak yorumlanabilir.

Kemalizm ile tanışması, onun devlet merkezli bir reform ve modernleşme ideolojisine katkı sunmasını sağlamıştır. Kadro dergisi çevresinde geliştirdiği fikirler, Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal bağımsızlığının halkçılık ve devletçilik ilkeleriyle sağlanabileceği üzerine kuruludur. Örneğin, "Milli İktisat ve Kalkınma" başlıklı yazısında, ekonomik bağımsızlığın yalnızca devlet kontrolündeki bir planlama ile mümkün olabileceğini vurgulamıştır. Aydemir, bu yazıda yerel üretimin desteklenmesi ve ithalatın sınırlandırılmasını önererek, Türkiye'nin ekonomik kalkınmasını doğrudan halkın katılımıyla gerçekleştirme fikrini savunmuştur. Bunun yanı sıra, "Köylü ve Devlet" makalesinde, köylünün üretici sınıf olarak güçlendirilmesinin devlet politikalarının merkezinde olması gerektiğini ifade etmiştir. Bu yazılar, Aydemir'in halkçılık ve devletçiliğin nasıl uygulanması gerektiğine dair somut bir çerçeve sunduğunu göstermektedir. Bu fikrinsel dönüşümler, Aydemir'in ideolojik esnekliğini ve pratik çözüm arayışlarını göstermektedir.

Aydemir'in fikrinsel dönüşümü, sadece ideolojik arayışlarla sınırlı değil, aynı zamanda toplumsal dinamiklere bir tepki olarak ortaya çıkmıştır. Moskova'daki eğitimi sırasında edindiği sosyalist düşünceler, Türkiye'de halkçılık ve devrimcilik ekseninde yeni bir perspektife dönüşmüştür. Onun bu dönüşümü, ideolojik katılıktan uzak bir düzlemde Türkiye'nin gereksinimlerine uyarlanabilir bir fikir sistematığı olarak değerlendirilmelidir.

Aydemir'in siyasi ve entelektüel faaliyetleri, döneminin zorlukları ve gereksinimleriyle çok yakından ilintilidir. Kadro Hareketi'nin öncülerinden biri olarak, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal ve ekonomik temellerini teorik açıdan destekleyen önemli katkılar sunmuştur. Kadro dergisinde yer alan yazıları, devletin ekonomik bağımsızlık politikasının halkçı ve devletçi bir perspektiften temellendirilmesine odaklanmıştır.

Aydemir'in siyasi fikirleri, ideolojik çok yönlülüğüyle dikkat çeker. Turancılıktan komünizme, oradan Kemalizm'e uzanan fikrinsel yolculuğu, onun sabit bir ideolojiden ziyade dönemin gereksinimlerine uygun bir perspektif geliştirdiğini gösterir. 1960'larda Yön dergisi aracılığıyla Türk sosyalizmi ve sosyal demokrasi tartışmalarında etkin bir rol oynamış, Türkiye'de sosyal adaletin sağlanması önerilerini dile getirmiştir.

Aydemir, hem devlet aygıtını hem de toplumsal tabanı etkileyen çalışmalarıyla siyasi arenada farklı bir konumda durmuştur. Pragmatik yaklaşımları ve devlete olan bağımlılığı, ideolojik saflıktan uzak bir perspektifle hareket ettiğini gösterir. Özellikle Kadro ve Yön hareketlerinde benimsenen halkçı yaklaşımlar, onun hem entelektüel hem de siyasal liderliğini pekiştirmiştir. Aydemir'in fikirleri, sadece akademik tartışmaları beslemekle kalmamış, aynı zamanda Türkiye'deki reform hareketlerine de katkı sağlamıştır.

Aydemir'in tarihsel ve ideolojik dönemeçlerdeki rolü, onun sadece bir entelektüel figür değil, Türkiye'nin modernleşme ve kalkınma projelerine adanmış bir hayatın öyküsü olarak öne çıkar. Örneğin, Kadro Hareketi sırasında geliştirdiği teoriler, Türkiye'nin ekonomik bağımsızlığını devlet destekli bir kalkınma modeliyle sağlamayı öneriyordu. Bu fikir, özellikle yerli sanayinin teşvik edilmesi ve kırsal kalkınmaya öncelik verilmesiyle modernleşme projelerine somut bir çerçeve sunmuştur. Ayrıca, "Milli İktisat ve Kalkınma" makalesinde, ulusal ekonominin modernleşmesinde halkın doğrudan rol alması gerektiği fikrini savunarak devletin bu süreçte rehberlik etmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu tür yaklaşımlar, Aydemir'in modernleşme projelerindeki katkılarını daha da görünür kılmaktadır. Onun fikirleri, bugün hala tartışılmakta ve modern Türkiye'nin entelektüel mirasında önemli bir yer tutmaktadır. Bu bağlamda, Aydemir'in yazını ve düşünceleri, tarihsel bir perspektifin anahtarı niteliğindedir.

KAYNAKÇA

Aydemir, Ş. S. (1924, Şubat). Lenin Leninizm. Aydınlık, s. 20.

Aydemir, Ş. S. (1931). Cihan İktisadiyatında Türkiye. Ankara: Milli İktisat ve Tasarruf Cemiyeti.

Aydemir, Ş. S. (1931, Mayıs). Devletçilik ve Ekonomik Bağımsızlık. Kadro(5).

Aydemir, Ş. S. (1932, Şubat). Devrim ve Planlama. Kadro(2), s. 10.

Aydemir, Ş. S. (1932). İktisat Mücadelesinde Köy Muallimi, Maarif Matbaası, 1932, . Ankara: Maarif Matbaası.

- Aydemir, Ş. S. (1932). *İnkılap ve Kadro*. Ankara: Kadro Yayınları.
- Aydemir, Ş. S. (1932, Temmuz). *Planlı Kalkınmanın Gerekliliği*. Kadro(7).
- Aydemir, Ş. S. (1932, Mart). *Toplum ve Devlet*. Kadro(3).
- Aydemir, Ş. S. (1932, Ekim). *Uluslararası Kalkınma Modelleri ve Türkiye*. Kadro(10).
- Aydemir, Ş. S. (1933, Haziran). *Emperyalizmin Yeni Yüzü*. Kadro(18).
- Aydemir, Ş. S. (1938). *Halk İçin İktisat Bilgisi*. Ankara: Ulusal Ekonomi Ve Artırma Kurumu.
- Aydemir, Ş. S. (1945). *Türkiye Ekonomisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Aydemir, Ş. S. (1961). *Halkçılık ve Toplum*. Yön Dergisi(10).
- Aydemir, Ş. S. (1962). *Kalkınmada Devletin Rolü*. Yön Dergisi(23).
- Aydemir, Ş. S. (1962). *Toprak Uyanırsa*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Aydemir, Ş. S. (1962). *Toprak Uyanırsa*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Aydemir, Ş. S. (1963). *Bağımsızlık ve Ekonomi*. Yön Dergisi(45).
- Aydemir, Ş. S. (1973). *İhtilalin Mantığı ile Demagog*. Ankara: İnkılap Kitabevi.
- Aydemir, Ş. S. (1974). *Kahramanlar Doğmalıydı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Aydemir, Ş. S. (1979). *Kırmızı Mektuplar ve Son Yazılar*. Ankara: Cumhuriyet Yayınları.
- Aydemir, Ş. S. (1984). *Kahramanlar Doğmalıydı*. İstanbul: Çağdaş Yayınları.
- Aydemir, Ş. S. (1993). *İkinci Adam*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Aydemir, Ş. S. (1993). *Suyu Arayan Adam*. İstanbul: Remzi Yayınevi.
- Aydemir, Ş. S. (1995). *Makedonya'dan Orta Asya'ya Enver Paşa*, . İstanbul: Rewmzi Kitabevi.
- Aydemir, Ş. S. (2020). *Menderes'in Dramı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Aydemir, Ş. S. (2020). *Tek Adam*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Demirci, F. (2006, Ağustos). *Kadro Hareketi ve Kadrocular*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 34-54.
- Feroz, A. (1993). *The Making of Modern Turkey*. Londra: Routledge.
- Gökalp, Z. (2004). *Türkçülüğün Esasları*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Göktürk, H. İ. (1977). *Bilinmeyen Yönleriyle Şevket Süreyya Aydemir*. Ankara: Arı Matbaası.
- Kongar, E. (1998). *21. Yüzyılda Türkiye*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Mardin, Ş. (1964). *Türkiye'de Toplum ve Siyaset*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sayılgan, A. (2009). *Türkiye'de Sol Hareketler*. İstanbul: Doğu Kütüphanesi.
- Tunçay, M. (2001). *Türkiye'de Sol Akımlar*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Yılmaz, E. (2022). Aydınlik Çevresinde Şevket Süreyya (Aydemir) 1924-1925. CTAD(35), 509-539.